

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

[Cilt/Volume: 9, Sayı/Issue: 3, Kasım/November 2025]

Sedat BAHADIR

<https://orcid.org/0000-0002-1018-016X>

Doç. Dr.

sedatbahadir@artvin.edu.tr

Artvin Çoruh Üniversitesi

<https://ror.org/02wcpmn42>

Fen Edebiyat Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Abdullah Han Hikâyesi Üzerine Ekofolklorik Bir Analiz

An Ecofolkloric Analysis of the Abdullah Khan Story

Araştırma Makalesi | *Research Article*

Geliş Tarihi | *Date Received*: 22.05.2025

Kabul Tarihi | *Date Accepted*: 04.10.2025

Yayın Tarihi | *Date Published*: 23.11.2025

Atf | *Citation*

Bahadır, S. (2025). Abdullah Han Hikâyesi Üzerine Ekofolklorik Bir Analiz. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 9(3), 2052-2065. <https://doi.org/10.34083/akaded.1704385>

Bahadır, S. (2025). An Ecofolkloric Analysis of the Abdullah Khan Story. *Journal of Academic Language and Literature*, 9(3), 2052-2065. <https://doi.org/10.34083/akaded.1704385>

Makale Bilgisi | *Article Information*

Değerlendirme <i>Review Reports</i>	Çift Taraflı Kör Hakemlik (İki İç Hakem+İki Dış Hakem) <i>Double-blind. (Two External Referees)</i>
Etik Beyan <i>Ethics Statement</i>	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur <i>Ethical principles were followed during the preparation of this study</i>
Etik Kurul Belgesi <i>Ethics Committee Approval</i>	Makale, Etik Kurul Belgesi gerektirmemektedir <i>Article does not require an Ethics Committee Approval.</i>
Etik Bildirim <i>Complaints</i>	adeddergi@gmail.com
Çıkar Çatışması <i>Conflicts of Interest</i>	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir <i>The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest</i>
Benzerlik Taraması <i>Similarity Checks</i>	Yapıldı <i>Yes - iThenticate</i>
Telif Hakkı ve Lisans <i>Copyright&License</i>	Yazarlar, dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler. Bu çalışma Atf-GayriTicari 4.0 Uluslararası lisansı altında yayımlanır <i>Authors publishing with the journal retain the copyright. This work is licensed under Attribution-NonCommercial 4.0 International</i>

© Sedat BAHADIR | Creative Commons [Attribution-NonCommercial 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

Öz

Bu makale, Türk halk anlatısı Abdullah Han Hikâyesi'nin ekofolklorik bir analizini sunarak, hikâyenin insan, hayvan ve doğa güçleri arasındaki sembolik etkileşimler aracılığıyla geleneksel ekolojik bilgiyi, ahlaki değerleri ve ilişkisel etiği nasıl etkilediğini ortaya koymaktadır. Ekofolklorun kuramsal çerçevelerine dayanarak yapılan bu çalışmada doğanın yalnızca bir ortam olarak değil, ahlaki eğitim, sınama, iyileştirme ve dönüştürme aracı olarak nasıl işlev gördüğü anlatılmıştır. Anlatı yapısı, hayvan sembolizmi, mevsimsel döngüler ve ritüel uygulamalarının yakından okunması yoluyla çalıştığımız makale, Abdullah Han'ın ekolojik tevazu, karşılıklılık ve dayanıklılığı temsil eden bir figür olarak ekofolklorik bir arketip olarak anlaşılması gerektiğini savunmaktadır. Her bölüm, vahşi doğaya inisiyasyon, insan olmayan varlıklarla akrabalık, karşılıklılık etiği ve döngüsel olarak toplumsal ve kozmik düzenle yeniden bütünleşme gibi kilit temaları incelemektedir. Bu sözlü gelenekte gömülü olan ekolojik bilinci yeniden ortaya çıkaran çalışma; folklor, çevresel beşeri bilimler ve kültürel sürdürülebilirlik alanlarındaki daha geniş tartışmalara katkıda bulunarak, ekolojik kriz çağında etik bir arada yaşama için hikâyeyi yaşayan bir model olarak sunmaktadır. Halkbilim, ekoeleştirme ve karşılaştırmalı mitolojiden yararlanan bu çalışma, hikâyenin dünyada var olmanın etik bir tarzını -ilişkisel ontolojiye ve ekolojik bütünlüğe duyulan saygıya dayanan- nasıl modellediğinin izini sürecektir.

Anahtar Kelimeler: Abdullah Han, halk hikâyesi, ekofolklor, analiz, kahraman, aşk.

Abstract

This article presents an ecofolkloric analysis of the Turkish folk narrative Abdullah Han Story, revealing how the story conveys traditional ecological knowledge, moral values, and relational ethics through symbolic interactions among humans, animals, and natural forces. Grounded in the theoretical frameworks of ecofolklore, the study illustrates how nature functions not merely as a setting but as a medium for moral education, testing, healing, and transformation. Through a close reading of the narrative structure, animal symbolism, seasonal cycles, and ritual practices, the article argues that Abdullah Han should be understood as an ecofolkloric archetype embodying ecological humility, reciprocity, and resilience. Each section examines key themes, including initiation into the wilderness, kinship with non-human beings, the ethics of reciprocity, and cyclical reintegration with societal and cosmic order. By uncovering the ecological consciousness embedded in this oral tradition, the study contributes to broader discussions in folklore, environmental humanities, and cultural sustainability, presenting the story as a living model for ethical coexistence in an era of ecological crisis. Drawing on folklore, ecocriticism, and comparative mythology, the study traces how the narrative models an ethical mode of being in the world, rooted in relational ontology and respect for ecological integrity.

Keywords: Abdullah Khan, folk tale, ecofolklore, analysis, hero, love.

Giriş

İlk evrelerde varlığını devam ettirebilmesi için vahşi doğayla iç içe olmak zorunda olan insan, önce algı, sonra da aklıyla hareket etmiştir. Doğayı anlamlandırma sürecinde ise mit ve inanışlar yoluyla ortak kültürel bellek oluşmuştur. İnsanlığın ilk dönemlerinde doğa, her türlü nimetini bağışlarken, geçen süreç içerisinde bilinçsizce doğa katledilmiş ve bu ilişki zayıflamıştır.

Türkiye’de halk bilimi çalışmalarında daha önce tesadüf edilmeyen “ekofolklor” kavramı, ekoloji ve folklor tanımlarından hareketle, sözlü halk edebiyatı yaratmalarına, rütüllere, doğa ve evrenle ilgili yaratmalara, kısaca folklorun maddi ve manevi kültür unsurlarına çevre korumalı yaklaşan ekolojik sistemim sağlıklı işlemesi için çözüm bulmayı amaçlayan bir kavram olarak tanımlanabilir (Çakır, 2019, s. 111). Ekofolklor, doğa ile insan kültürünün etkileşimini folklor perspektifinden inceleyen ve ekolojik bilinci folklorun sembolik sistemleriyle bütünleştiren bir disiplinidir. Geleneksel sözlü anlatıların genellikle insan-doğa ilişkileri hakkında sofistike bilgiler kodladığı anlayışına dayanan ekofolklor; etik, kozmolojik ve çevresel içgörülerini ortaya çıkarır. Bu makaledeki amacımız, ekofolklorik yaklaşımlar içerisinde yer alan mit, ritüel ve hikâyenin insanlar ve insan ötesi dünya arasındaki karşılıklı ilişkilerin sürdürülmesine nasıl hizmet ettiğini aydınlatmaya çalışmaktır.

Son yüzyılda gelişen teknolojinin etkisiyle kentlerin hızlı büyümesi ve küreselleşmenin büyük kentlerde etkisini göstermesi, yerel kültürün kaybolacağı algısını doğurmuştur (Kurtuluş, 2023, s. 177). Büyük kentlerde doğanın bilinçsizce katledilmesi insanın maneviyatına da zarar verebileceğini düşünen yazarlar, çalışmalarını kırsal kesime taşımaya yönelmiştir. Derlenip kaleme alınan halk hikâyeleri, doğal dünyada etik bir şekilde yaşamak için modeller sunarak yerli ekolojik etiğin korunmasına yardımcı olur. Bu tür hikâyeler, kibir, itaatsizlik ya da çevresel ihlallerin sonuçlarını dramatize eder.

Ekofolklorun sağlıklı bir şekilde devamında katkı sağlayan sözlü kültür unsurlarımızdan biri de halk hikâyeleridir. Hikâye anlatıcılığı geleneği, Türk tarihinin derin köklerine dayanır ve oldukça köklü bir geçmişe sahiptir (Özdemir, 2019, s. 36). Anadolu’ya gelindiğinde, Dede Korkut’taki nazım biçimi, âşıkların kullandığı nazım tarzına dönüşmüştür. Boratav (1988), nazımlı bölümlerin metin içindeki düzenlenişinin halk hikâyelerinden belirgin şekilde ayrıldığını ifade eder (s. 52). Nazım ve nesrin iç içe geçtiği bu anlatım şekli, Hazar Denizi’nden Balkanlar’a uzanan geniş bir coğrafyada varlığını sürdürmüştür. Hikâye anlatma geleneğinin Türkiye sınırlarında en güçlü olduğu bölgeler ise Artvin, Erzurum, Ardahan, Sivas, Ağrı ve Kars illeridir. Dede Korkut coğrafyasındaki bu iller içinde zengin bir folklorik yapıya sahip Artvin’in kültürel mirasını muhafaza etmesinin en önemli nedeni zorlu bir coğrafyaya sahip olmasıdır. Artvin merkez ve ilçelerinde yapılan resmî ve geleneksel törenler, toplumun kültürel mirasını taşıyan âşıklara ev sahipliği yapmaya devam etmektedir. Âşıklık geleneğinde oldukça zengin bir yapıya sahip olan Artvin ili, halk hikâyeciliği yönünden çok zengin değildir. Günümüze kadar yayımlanan Mustafa Adil Özder’in derlediği Muhibbî ile Esmahan (2017, s. 1-96) ve Mâhirî ile Mâhitâbân (Bahadır, 2023, s. 1-369) hikâyelerinin

yanında Âşık Efkârî'nin, kimlerden derlediğini öğrenemediğimiz, beş halk hikâyesi mevcuttur. Geçmişten günümüze Artvin'de 200'ü aşkın halk şairinin bulunması, hikâyelerinin zamanla arşivlerde veya yerli halkın evlerinde bulunup bilim dünyasına tanıtılması ihtimalini oldukça güçlü kılmaktadır. Âşık Efkârî'nin 1945 yılında derlemiş olduğu beş halk hikâyesinden biri olan Abdullah Han Hikâyesi, Kültür Bakanlığı tarafından 1973 yılında satın alınmış olup "Arşiv Yer No. N.E. 73.0228. Arşiv Kayıt Defter No.370." kayıt numarasıyla arşive eklenmiştir (Bahadır ve Meydan, 2024, s. 5). "Abdullah Han Hikâyesi", nazım ve nesir olarak kaleme alınmış olup derin bir ekolojik dünya görüşünü temsil etmektedir.

İncelemeye materyal olarak belirlenen Abdullah Han hikâyesi, insan-hayvan akrabalığına dair ilgi çekici bir model sunmaktadır. Abdullah'ın iki aslan yavrusunun annelerini öldürdükten sonra kurduğu bağ (Bahadır ve Meydan, 2024, s.110), sorumluluk, şifa ve insan olmayan faillige dair güçlü bir metafor haline geliyor. Aslanlar, hikâye boyunca Abdullah Han'ın sadık koruyucuları olarak hareket etmektedir. Bu tür ilişkiler, hayvanları sadece ilkel doğanın sembolleri olarak değil, maneviyatta da ekofolklorik analizin merkezinde yer aldığını göstermektedir.

Hikâyenin baş kahramanı Abdullah'ın yolculuğu ilerledikçe doğanın pedagojik rolü de artar. Nehir kıyısında taşa dönüşen büyülu değirmen, ıssız bir ovanın ortasındaki devin sarayı ve pirlerin sağladığı büyülu görüler, ekolojik eşiklerdir. Bunlar mantığın eğildiği ve kahramanın işaretleri yorumlaması gereken yerlerdir, genellikle kaba kuvvetten ziyade sezgi ve ruhani rehberlik yoluyla. Bu karşılaşmalar, bilginin ustalıklı değil, teslimiyet ve insan-ötesi bilgi sistemlerine açıklık yoluyla edinildiği ekolojik uyanış sürecini yansıtır. Aynı uyanış biçimini Campbell'in "Kahramanın Sonsuz Yolculuğu" (1999) eserinde de görmekteyiz. Eserde anlatıldığı gibi kahraman, sadece doğada seyahat etmez; aynı zamanda doğa tarafından şekillendirilir. Kent konforundan vahşi doğa denemelerine yolculuğu, hayvanlar ve ruhlarla karşılaşmaları ve nihayetinde eve dönüşü ekolojik bir inisiyasyon olarak yapılandırılmıştır. Geçtiği her doğal eşik -orman, fırtına, dağ ve çöl- ahlaki ve varoluşsal bir değişime karşılık gelir. Hikâyede önemli fonksiyonu olan doğa, hem arazi hem de öğretmendir.

Hikâyenin Özeti

Abdullah Han adlı genç bir şehzadenin ruhsal, ahlaki ve duygusal dönüşümünü anlatan zengin ve çok katmanlı bir Türk halk hikâyesidir. Anlatı, Abdullah'ın babası Hacı Bayram Bey'in hacca gitmeye hazırlandığı ve oğlunu kadınlara güvenmemesi ve onlarla seyahat etmemesi konusunda uyardığı Erzincan'da başlar. Bu uyarıya rağmen henüz ergenlik çağında olan Abdullah, annesinin ısrarı üzerine kız kardeşini de ava götürmeyi kabul eder. Bir fırtına sırasında ormanda kaybolurlar, bir dişi aslanla karşılaşır ve Abdullah kendini savunmak için onu öldürür. Onun iki yavrusunu evlat edinir ve yolculuğunu tanımlayacak sembolik bir bağ kurar. Kardeşler büyülu bir saraya rastlarlar, ancak kız kardeş kısa süre sonra bir dev tarafından baştan çıkarılır ve Abdullah'a ihanet eder. Abdullah yakalanır ve yakılır ancak bağlarını koparmak için ellerini ateşe batırdıktan sonra kaçır; bu eylem, babası da dahil olmak üzere kırk pir tarafından mistik

bir şekilde iyileştirilmesine yol açar. İyileşirken, Esmahan adında gizemli bir kız tarafından kendisine hayali bir içki (bade) verilir, bu da derin ve kadersel bir aşkı ateşler. Abdullah, Esmahan'ı bulmak için yola çıkar ve diğer aşıklerle şiirsel düellolar, soyguncularla yüzleşmeler ve ona meydan okuyan ve nihayetinde yardım eden savaşçı bir prenses gibi doğüstü varlıklarla karşılaşmalar da dahil olmak üzere çeşitli denemelerden geçer. Aslanlar onun sadık koruyucuları olarak kalır, ne zaman tehlikede olsa ortaya çıkar ve ihanet ya da kötülük ortaya çıktığında adaleti sağlarlar. Sonunda Abdullah, Timur Han'ın yönettiği topraklara ulaşır ve Esmahan'la tanışır. Gördüklerinin şiirsel kanıtı ve gerçek aşkı sayesinde onun elini kazanır. Kırk gün kırk gece süren düğünlerinde sadece romantik bir birliktelik değil, Abdullah'ın ahlaki ve ruhani dönüşümü de kutlanır. Evlendikten sonra bile Abdullah alçakgönüllülüğünü korur ve memleketine dönmeyi arzular. Geri dönüş yolculuğu, ailesiyle yeniden bir araya gelme ve hikâyesinin manzum olarak yeniden anlatılması da dâhil olmak üzere uzlaşma ve sembolik kapanışla doludur. Hikâye, Abdullah'ın artık daha bilge, ruhen olgun ve doğal ve ahlaki düzenle uyumlu bir şekilde toplumuna yeniden entegre olmasıyla sona erer. Aslanlar, Esmahan ve diğerleri bu yenilenmiş yaşamın bir parçası olurlar. Hikâye sadakat, adalet, kutsal sevgi ve ekolojik uyum temalarını teyit ederek Abdullah'ı sadece bir halk kahramanı olarak değil, ruhen evrimleşmiş ve ekolojik olarak uyumlu bir birey olarak konumlandırıyor (Bahadır ve Meydan, 2024, s. 110-130).

1. Medeniyetten Vahşi Doğaya Yolculuk

Yolculuk motifi, özellikle destanlarda ve hikâyelerde, bir kahramanın tanıdık çevreden ayrıldığı, sınavlardan geçtiği ve dönüşmüş olarak ortaya çıktığı halk anlatı yapısının temelini oluşturur (Campbell, 1999). Ekofolklorik okumalarda bu yolculuk ekolojik bir anlam kazanır. Sadece mekân içinde hareketi değil, doğal dünyanın kendisinin aracılık ettiği bir dönüşümü temsil eder. "Abdullah Han Hikâyesi"nde, Abdullah'ın Erzincan'dan vahşi doğaya gidişi sembolik bir kırılma ile katalize edilir. Hikâyedeki kırılma anı, babasının nasihatlerini dinlemeyip merhametli davranan Abdullah Han'ın kız kardeşini de ava götürmesiyle başlar (Bahadır ve Meydan, 2024, s. 110).

Yola çıkılan şehir Erzincan, medeniyeti, düzeni ve ataerkil yapıyı temsil eder. Beşeri hukuk tarafından yönetilen, zamanın dini hac ile işaretlendiği ve gücün otorite ve miras ile tanımlandığı bir mekândır. Abdullah'ın babasının kadınlarla seyahat etmemesi ya da kadınlara güvenmemesi yönündeki uyarısını ihlal etmesi bu düzeni bozar. Ekofolklorik açıdan bu itaatsizlik, farklı ilkelerle işleyen bir ahlaki sınama alanı olan doğaya inişi tetikler. Pek çok sözlü gelenekte olduğu gibi, vahşi doğaya geçiş meteorolojik kargaşayla işaretlenir. Abdullah ve kız kardeşini ormanda karşılayan fırtına, atmosferik bir ortamdaki çok daha fazlasıdır; doğanın kendi failliğini ortaya koyması, insan planlarını bozması ve manevi yüzleşmeye giden yolu açmada önemli bir faktördür.

Hikâyenin mekânsal yapısı, kozmolojik bir mantığa evrilmiştir. Vahşi doğaya yolculuk sorumluluktan kaçış değil, dinlemeyi, saygıyı ve dönüşümü talep eden varlıklarla bir çeşit yüzleşmedir Abdullah evden uzaklaştıkça doğa ve doğüstü sınavlarla daha fazla iç içe geçer. Vadilere, mağaralara ve ormanlara doğru fiziksel mekân, iç dünyasını

şekillendirir. Abdullah doğaya hükmetmez; fakat onun tarafından şekillendirilip yenilenir. Böylece yenilenmiş ahlaki ve ekolojik netlikle insan topluluğuna yeniden katılmaya layık biri olarak geri döner.

2. Av, Orman, Yağmur, Fırtına ve Kar Ekofolkloru

-Av: Av ve avcılık, Türklerde en eski dönemlerden günümüze kadar gelmiş önemli kavramlardır. Türklerin gerek sözlü kültür ürünlerinde gerekse yazılı kaynaklarında “av kültü”yle birlikte “orman” ve “dağ” kültlerinin doğa ve insan hayatını düzenleyen önemli özellikler taşıdığı anlatılmaktadır (Akt. Sarp, 2022, s. 64). Hikâyede baba nasihatini dinlemeyen Abdullah Han’ın kız kardeşini de yanına alması, imtihanın başlangıcını teşkil etmektedir. Av esnasında bir aslanı öldürüp yavrularını yanına alıp bakması (Bahadır ve Meydan, 2024, s. 110) av, kültürlerde güç, ustalık, hayatta kalma ve doğayla mücadele gibi temaları sembolize eder. Aynı zamanda, avcı-hayvan ilişkisi, insan-doğa diyalektiğini yansıtır.

-Orman: Türk kültüründe ağaç, yaşamın temel kaynağıdır ve tanrı tarafından kut verilen ağacın zarar görmesi neticesinde felaketlerin geleceğine inanılır (Sarp, 2022, s. 64). Birçok kültürde kutsal veya gizemli mekanlar olarak görülen ormanlar, hem tehlike hem de dönüşüm mekanıdır. Hikâyede av esnasında yolunu kaybeden Abdullah Han ve kardeşi; yağmur, fırtına, şimşek ve doludan kurtulmak için ormana sığınması (Bahadır ve Meydan, 2024, s. 110) ormanın koruyucu özelliğini gösterir. Bu durumda orman ekofolkloru, hem doğayı hem de insan kültürünü birleştiren bir anlatıya dönüşmektedir.

-Yağmur, Fırtına ve Kar: Halk geleneğinde yağmur, fırtına, şimşek ve vahşi orman terimleri, ruhani eşiklere işaret eder. Fırtınalar temizler, bozar ve başlatır. Abdullah’ın fırtınaya maruz kalması tesadüfi olmayıp ekolojik bir dünyaya geçişin habercisidir (s. 110). Hikâye boyunca doğa olayları onun yolculuğunu ölçmeye devam eder. Karın gelişini “dağlar kar almaya başladı” (Bahadır ve Meydan, 2024, s. 124) ibaresi, bir kapanış anına işaret eder. Anadolu kültürel belleğinde kar, hem saflığı hem de sonluluğu temsil eder. Geçmişin izlerini örter, duygusal sıcaklığı soğutur ve geri dönüşü başlatır. Abdullah’ın kar yağdığında eve dönme kararı, daha derin sembolizmle uyumludur. Kış mevsimi, düşünme, dinlenme ve yeniden bağlanma zamanıdır.

3 Hayvanlar: Abdullah, ormana girdiğinde sadece tehlikeyle değil dönüşümle de karşılaşır. Bir dişi aslanın öldürülmesi ve yavrularının evlat edinilmesi (s. 110), türler arası ilişkisel etiğin başlangıcı olarak anlamak için bir merceğe sunar. Ekofolklorik teoride hayvanlar asla tesadüfi değildir. Aslan, Anadolu’da özellikle Türk mitolojisinde gücü, adaleti ve doğanın hâkim ruhunu temsil eder. Abdullah Han, ormanda annelerini öldürdükten sonra yavruları terk etmek ya da sömürmek yerine onları beslemeyi seçer. Bu jest, hikâyenin ahlaki çerçevesini değiştirir. Kahraman artık sadece arayışta olan bir kahraman değil, kendisine bağlı olan diğerlerinin hayatlarından sorumlu bir bakıcı haline gelir. Anlatı boyunca aslanlar sadece yardımcı olarak değil, aynı zamanda duygusal ve etik aynalar olarak da hareket ederler. Adaletsizliğe karşı sadakatleri ve duyarlılıkları sembolik bir zekâyâ işaret eder. Abdullah kız kardeşi tarafından ihanete

uğradığında ya da Dev tarafından yakalanıp köleleştirilmeye çalışıldığında aslanlar yetişir. Abdullah'ın elleri yandığında ve kendini hareket edemez halde bulduğunda, aslanların gelişi, ona cesaret verir (Bahadır ve Meydan, 2024, s. 111). Bu cesareti de pirlere tarafından desteklenir. Bu şekilde aslanlar ahlaki uygulayıcılar, ekolojik adaletin temsilcileri olarak işlev görürler. Bu da halk anlatılarında doğanın kendisinin insan hukukunu aşan bir ahlaki düzene sahip olduğu fikrini desteklemektedir. Hikâyenin sonunda aslanlar yolculuğun sadece araçları olarak bir kenara atılmazlar. Dönüş sırasında da Abdullah'a eşlik ederek topluma geri dönerler. Bu devamlılık önemli bir ekofolklorik ilkenin altını çizer. Böylece doğa, kahramana sadece hizmet etmez; onun hayatının bir parçası olarak kalır. Vahşi doğada kurulan ilişki, kalıcı ve kutsaldır. Aslanlar, dönüşümün tanıkları, katlanılan sınavların ve öğrenilen derslerin anısını ileriye taşıyan varlıklardır.

4. Olağanüstü Unsurlar (Dev, Pir, Yaşlı Kadın ve Haramibaşının Kılık Değiştirme Motifi):

-Dev: Özellikle halk anlatılarında önemli bir yere sahip “Dev motifi”, iyi ve kötü huylu olarak karşımıza çıkar. İyi huylu devler, kahramanın yardımcıları; kötü huylu olanlar ise insanoğlunun zorluklarla mücadele etmesi gerektiğini ve kendini aşma çabasını gösterir (Bahadır, 2019, s. 12). Dede Korkut Hikâyeleri'nde olduğu gibi devler, kahramanların mücadele ettiği doğaüstü varlıklar olarak karşımıza çıkar (Ergin, 1994, s.207). Tевpegoz gibi dev figürler, hem korkutucu hem de doğanın vahşi gücünü temsil eder. Devler, genellikle dağlar, ormanlar veya mağaralar gibi doğal mekanlarla ilişkilendirilir. Bu, onların ekolojik bir sembol olarak doğanın kontrol edilemez gücünü temsil ettiğini gösterir. Folklorik değerleri, toplumun doğaya duyduğu saygı ve korkuyu yansıtır. Devler, insan-doğa ilişkisini anlamlandırmak için kullanılan metaforlardır.

-Pirler: Türk folklorunda “pirler”, genellikle bilge, manevi lider veya ermiş kişilerdir. Doğayla manevi ve etik bir bağ kurar, çevresel bilgelik ve koruma mesajı taşır. Aşık edebiyatı geleneğinde pirlere tarafından “mistik kadehin içilmesi”, sade kişilikten sanatçı kişiliğe geçişte önemli role ve işleve sahip rüya motifi, Orta Asya Türk kültüründe var olan şamanlığa giriş merasimlerinin İslamiyet ve Osmanlı kültürü altında sembolleşerek ortaya çıkmasıdır (Günay, 2005: 139). Hızır, İlyas veya diğer kutsal figürlerle ilişkilendirilen pirlere tarafından sunulan bade, sevgiliyi ortaya çıkarır ve kahramana yolculuğunun geri kalanını besleyen bir özlem aşılardır. Benzer şekilde, Abdullah'ın umutsuzluk anında kırk pirin ortaya çıkması (Bahadır ve Meydan, 2024, s. 112), onu hem İslami hem de Türk kutsal döngüleri ifade eden kutsal kırk sayısına bağlar. Ekofolklorik açıdan, pirlere doğanın manevi temsilcileridir; bade sunarak insanı doğanın bilgeliğiyle buluştururlar. Pirlere rüyada ortaya çıkışları, doğanın döngüsel ritimleriyle (mevsimler, gece-gündüz) uyumludur. Rüya, doğanın gizemli zamanlarında (şafak, gece yarısı) gerçekleşir. Bu da ekofolklorik olarak doğanın insan bilincine sızdığı anları temsil eder.

Ekofolklorik açıdan, bade içme, insanın doğadan aldığı yaşam enerjisiyle yeniden doğuşunu ifade eder. Pirlere rüyada bade sunması, doğanın insan ruhuna “uyan”

çağrısı olarak görülebilir. Masal, efsane ve halk hikâyelerinde pirlar, dağlarda, ormanlarda veya kutsal mekânlarda (örneğin, yatırlar, türbeler) ortaya çıkar. Örneğin, Hacı Bektaş-ı Veli gibi pirların doğayla ilgili mucize hikâyeleri (ağaçların konuşması, suların fıskırması) yaygındır.

-Haramibaşının Kılık Değiştirme Motifi: Günümüzde, kılık değiştirme motifi, ekolojik krizler bağlamında insanın doğayla yeniden bağ kurma çabasını sembolize edebilir. Doğanın bir parçası gibi davranmak, çevresel tahribata karşı doğayı anlamayı ve korumayı öğretir. Kılık değiştirme, insanın doğaya yabancılaşmasını tersine çevirerek, onunla empati kurmayı ve ekolojik bir bilinç geliştirmeyi teşvik eder. Hikâyede her kılığa giren Haramibaşı ile Abdullah Han dost olup birlikte hareket ederler (Bahadır ve Meydan, 2024, s. 119-120).

Halk anlatılarında kahramanın kılık değiştirerek zor durumları aşması, doğanın sunduğu imkânları kullanarak hayatta kalmayı sembolize eder. Bu, ekofolklorik olarak doğanın problem çözme kaynağı olduğunu gösterir. Kılık değiştirme, insanın çevreye uyum sağlama çabasını temsil eder. Doğanın bir parçası gibi davranmak, çevresel koşullara adapte olmayı ve doğayla uyumlu bir yaşam sürmeyi öğretir. Kılık değiştirme, genellikle doğadan ilham alan unsurlarla gerçekleşir (hayvan postu, bitki örtüsü, su veya rüzgar gibi doğa güçleri). Bu, ekofolklorik açıdan insanın doğayla geçici bir kimlik birliği kurmasını ifade eder. Örneğin, Dede Korkut Hikâyeleri'nde veya diğer Türk anlatılarında kahramanların hayvan kılığına girmesi, doğanın bilgeliğini veya gücünü ödünç almayı sembolize eder. Bu motif, doğanın insan üzerindeki etkisini ve insanın doğaya uyum sağlamak için esneklik geliştirmesi gerektiğini vurgular. Örneğin, Türk masallarında bir kahramanın kuş kılığına girerek uçması, doğanın özgürlük ve hareket kabiliyetini temsil eder.

5.Mekanlar (Değirmen ve Devleri Sarayı):

-Değirmen: Değirmen hikâyeleri, su kaynaklarının (nehirler, dereler) önemini vurgular. Örneğin, bir masalda değirmenin durması, suyun kirlenmesi veya kurumasıyla ilişkilendirilirse, bu çevresel bir uyarı olarak okunabilir. Abdullah Han hikâyesinde olay şöyle gelişir:

“... Abdullah Han, aslanlara bazı avları yakalattıktan sonra geri gelirken bir dere kenarına geldi. Orada bir değirmen kurulmuş ve un öğütüp suya gidiyor. Acayip deyi, seyrediyor. Meğer Dev, bunu sihirle yapmış. İnsan gözüne böyle görünüyor. Abdullah bakarken aslanlar içeri girdi ve kapı kapanıp bir taş halini aldı.” (Bahadır ve Meydan, 2024, s. 110).

Değirmen, insanın doğadan aldığı kaynakları (tahıl, su) işleyerek toplumu beslemesini sembolize eder. Bu, sürdürülebilir tarım ve kaynak yönetimi mesajı taşır. Bu hikâye, su kaynaklarının korunmasının (değirmen), doğayla uyumun (pir) ve ekosistemin dengesinin (dev) önemini vurgular. Modern bağlamda, bu hikâye, nehir ekosistemlerinin korunması için bir farkındalık aracı olarak kullanılabilir. Dev,

değirmen ve pir hikâyeleri, çocuklara ve topluma biyoçeşitlilik, yenilenebilir enerji ve doğa koruma bilinci aşlamak için kullanılabilir. Örneğin, bir okulda “sihirli değirmen” masalı, suyun önemini öğretmek için anlatılabilir. Bu unsurlarla ilişkilendirilen mekânlar (örneğin, tarihi değirmenler, pir türbeleri, dev efsanelerinin geçtiği dağlar), ekoturizm ve koruma projeleri için değerlidir. Örneğin, Yedigöller’deki bir değirmen efsanesi, bölgenin milli park statüsünü destekleyebilir.

-Devlerin Sarayı: Halk anlatılarında Devlerin sarayı, ulaşılması zor, doğanın gizemli ve güçlü yönünü temsil eder. Bu tür yapılar, doğanın hem koruyucu hem de tehditkâr özelliklerini yansıtır. Saray, ekofolklorik açıdan doğanın gücünü, gizemini ve insanla olan karmaşık ilişkisini sembolize eden zengin bir motiftir. Türk folklorunda, bu mekanlar, doğayla mücadele, uyum ve onun sırlarını çözme çabasını yansıtır. Günümüzde, bu anlatılar, çevresel bilinç ve doğayla sürdürülebilir bir ilişki kurma gerekliliği üzerine düşünmek için de ilham verici bir kaynak sunar.

Abdullah Han hikâyesinde devin sarayı hakkında şu bilgiler verilmektedir:

“Bir ovaya çıktıklarında ovada bir saray gördüler ve sevindiler. Çünkü bunlar, Erzincan’dan çıkmış, on gün ormanlarda, şurada burada kalmış; insan görmemişler. Sarayın kapısına vardıklarında atlarından inip merdivenden yukarı çıktılar. Baktılar ki sarayda insan yok. Acayip. Her ne istersen yenecek, giyinecek var. Sarayın alt katında bir tavla var ve kırk tane kehlân at bağlı. Sarayda kimse yok. Abdullah Han, kıza: “Kardeş sen otur ben bu aslanları biraz alıştırmaq için gezdirem.” diyerek saraydan çıktı ve uzaklaştı. Biz haberi nereden verelim. Bu sarayın olduğu yer, Çengelistan’mış. Burada bir Dev oturmuş.” (Bahadır ve Meydan, 2024, s. 110).

Sarayın ekofolklorik değeri, insanın doğayla ilişkisindeki korku, hayranlık ve fetih arzusunu yansıtır. Dev’in Sarayı, doğanın insan tarafından “ele geçirilmesi” veya “anlaşılması” gereken bir yer olarak görüldüğünden kahraman, bu saraya girerek sırlarını çözmeye veya onunla uzlaşmaya çalışır.

Devlerin sarayının ekofolklorik değeri, doğa ile iç içe geçmiş eski halk inançlarını, kültürel kimlikleri ve çevreye dair duyarlılığı anlamada önemli bir öge olabilir. Bu tür anlatılar, doğayı anlamak ve ona saygı duymak için birer kültürel araç işlevi görür.

6. “Kırk” Formelinin Ekofolklorik Değeri

Schimmel “Sayıların Gizemi” (2000) adlı eserinde “Kırk”ın büyük sayılar arasında en büyüleyici sayı olduğunu Orta Doğu’da özellikle İran ve Türkiye’de yaygın biçimde kullanıldığını, saf bilimsel açıdan bakıldığında bu sayının kadim Babil’de de gözlemlendiği gibi Ülker’in kırk gün boyunca gözden yok olmasıyla ilişkili (Bahadır ve Meydan, 2024, s. 265-266) olduğunu söylemektedir.

Çeşitli kültürlerde kırk sayısı sıkça karşımıza çıkar. Hem dini hem de halk inançlarında özel bir yer tutar. Örneğin, İslam mitolojisinde kırk gün boyunca bir yere kapanmak, derin düşünce ve içsel arınma anlamına gelir. Aynı şekilde, Hikayede geçen Kırkların bade vermesi (s. 125) insanın kendi doğasındaki yeni bir dönemin başlangıcı olarak

değişim ve dönüşümü simgeler. Hikâyenin son bölümleri de aynı şekilde zaman içinde ritüelleştirilmiştir. ‘Kırk gün kırk gece’ süren düğün (Bahadır ve Meydan, 2024, s. 125), sadece âşkların kavuşmasını değil, kahramanın yeniden düzenlenmiş bir dünyaya yeniden girişini de işaret eder. Bu ritüel zamansallık, uyumun aceleyle sağlanamayacağını, yavaşça, kasıtlı olarak ve topluluk katılımıyla ortaya çıkması gerektiğini öne sürer. Şölenler, hediyeler, danslar ve şarkılar, kahramanın ahlaki gelişimini kolektif hafızaya kazımak için zaman boyunca uzanır.

7. Yaşlı Kadın ve Folklorik Formda Ekolojik Sorumluluk

Türk ekofolklorunda, dansını otlatan ve para karşılığı kahramanı evinde barındıran nine, genellikle halk hikâyeleri, masallar ve destanlarda karşımıza çıkan önemli bir figürdür. Bu nine, ekofolklor açısından hem doğayla ilişkiyi hem de toplumsal dayanışmayı temsil eden önemli bir semboldür. Hikâyede dansını otlattıktan sonra enine dönen Hacı nene ile karşılaşan Abdullah Han’ın konuşması şöyledir:

“Abdullah Han, şehre girerken baktı ki bir Hacı nene bir dansını otlatmış gidiyor. Dana, aslanları görünce kuyruğunu kekeleyip (kıstırıp) kaçmaya başladı. Dana kaçıyor amma nene kaçmıyor. Abdullah Han, ‘Nene beni misafir etmez misin?’ deyince nene kızdı ve ‘Git ulan, senin palakların var. Danam ürküyor.’ dedi. Abdullah Han, ‘Nene korkma bunlar kimseye bir şey demezler; ben varım. Al sana bir kırmızı lira. Hana, kahveye vereceğimi sana verem.’ dedi. Nene liraya baktı ki pezevenk gözü gibi parlak. Bayıldı. ‘Buyur oğul.’ dedi. Hacı nenenin evine yerleştiler. Abdullah Han, neneye para verdi ve ‘Nene, çarşıya git, bir öküz gövdesi al getir.’ dedi. Nene gitti bir öküz gövdesini alıp geldi. Abdullah Han, ‘Nene bu hayvanlara günde şu kadar ver; su ver. Ben bir şu çarşı pazarı dolanayım.’ diyerek tarif edip gitti.” (Bahadır ve Meydan, 2024, s.113).

Ninenin dansını otlatması, kırsal yaşamın ve doğayla uyumlu bir ilişkinin sembolüdür. Dana, hem ekonomik bir değer hem de doğanın bir parçası olarak ninenin yaşamında merkezi bir rol oynar. Bu, ekofolklorun doğa-insan ilişkisini vurgulayan yönünü güçlendirir. Para karşılığı kahramanı evinde barındırması da ninenin ekonomik ve sosyal rolünü öne çıkarır. Bu durum, Türk kültüründeki misafirperverlik geleneğinin bir yansıması olabilir, ancak maddi bir karşılık beklemesi, kırsal yaşamın ekonomik gerçeklerine işaret eder. Kahramanın evde barındırılması, hikâyenin ilerleyişinde önemli bir dönüm noktası oluşturabilir ve ninenin bu eylemi, toplumsal dayanışmanın ekofolklor içindeki bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Ekofolklorik analizin temelinde karşılıklılık kavramı yatar. Burada insan ve insan olmayan varlıklar arasındaki etik ilişkilerin karşılıklı tanıma, değiş tokuş ve sorumluluğa dayandığı fikri, çok önem arz eder. “Abdullah Han Hikâyesi”nde bu karşılıklılık, karakter ilişkileri ve sembolik jestler aracılığıyla hayata geçirilir.

Karşılıklılık kavramı Abdullah’ın ruhani varlıklarla etkileşimini de yönetir. Elleri yandığında ve çaresiz kaldığında onu kurtaran kaba kuvvet ya da zekâ değil, Kâbe’den su getiren kırk pir olur (Bahadır ve Meydan, 2024, s. 125). Bu kutsal yardım karşılıksız verilmez; Abdullah’ın samimi tövbesi ve fedakârlığı karşılığında gelir. O ahlaki bir

cesaret göstermiştir ve karşılığında evren de ona şifa ile karşılık verir. Bu tür anlar, ruhani ve ekolojik alanların birbirinden ayrı olmadığı, dünyanın ahlaki ekonomisini birlikte düzenledikleri yönündeki ekofolklorik fikri pekiştirir.

Hikâyede karşılıklılığı ihlal eden karakterler acı çeker. Abdullah'ın kız kardeşini kaçıran Dev, karşılıklı tanıma yerine bencil arzularla hareket eder (Bahadır ve Meydan, 111, s. 125). Onun kaderi -aslanların ellerinde ölmesi- karşılık vermek yerine sömürenlerin ahlaki düzenin dışına atıldığını gösterir. Benzer şekilde, kişisel kazanç için akrabalığa ve misafirperverliğe ihanet eden Abdullah'ın kız kardeşi intikam yoluyla değil, kozmik adalet yoluyla cezalandırılır. Bu anlatı, ekolojik uyarılar olarak düzeltmeye davet eder.

Hikâyede Haramiler tarafından Abdullah'a başkalarını sömürmesi için fırsatlar sunulur (Bahadır ve Meydan, 111, s. 119). Abdullah, ganimetleri fakirlere dağıtıp adaletin yerine gelmesini ister. Her durumda, fırsatçılık yerine sadakati seçerek reddeder. Bu kararlar onu ekolojik etiğin şekillendirdiği ahlaki bir aktör olarak işaretler. Tahakküme değil, kısıtlamaya dayanan bir güç biçimini temsil eder. Onun gücü ilişkiseldir; sadakat, özen ve manevi uyum ağları aracılığıyla sürdürülür.

Bireyciliğin ve ekolojik haksızlığın hâkim olduğu bir çağda, hikâyenin ortak sorumluluk vizyonu, güçlü bir düzelticidir. Okuyucuları dünyadaki yerlerini yeniden gözden geçirmeye davet eden hikâyeye, bize attığımız her adımın başkalarının hayatında yankılandığını ve uyuma giden yolun daha fazlasını almaktan değil, hakkıyla vermekten geçtiğini hatırlatır.

8. Geri Dönüş ve Yeniden Entegrasyon

Halk anlatıları genellikle dairesel bir yapı izler; gidişin ardından deneme ve sonra dönüş gelir. Ekofolklorik açıdan bu dönüş, restore edilmiş bir ahlaki ve ekolojik düzene yeniden entegrasyondur. Abdullah'ın dönüşüne kış damgasını vurur; aştığı karla kaplı dağlar mevsimsel ve sembolik bir döngünün sonunu temsil eder. Anadolu folklorunda kış, birden fazla anlam taşır; dinlenme, kapanma, arınma ve yeniden doğuşa hazırlık. Abdullah'ın kış mevsiminde geri dönüşü, yeniden bütünleşmesinin zamanlamasının altını çizer: bu ancak dönüştürücü deneme döngüsü tamamen olgunlaştıktan sonra gerçekleşir. Ekofolklorik anlatılar genellikle gerçek dönüşün verilmesi değil kazanılması gerektiğini vurgular. Doğa, yolculuk zamanının sona erdiğini onaylamalıdır ve ancak o zaman kahraman eve dönebilir. Eve dönüş, ilk itaatsizliğinin yol açtığı aksaklıkların ritüel bir kapanışıdır. Bu nedenle Abdullah'ın dönüşü, ekolojik bütünlüğün ve toplumsal yenilenmenin yeniden canlandırılması olarak önem arz etmektedir.

Fiziksel, ahlaki ve ruhani birçok sınavı atlattıktan sonra Abdullah Erzincan'a tek başına girmez. Yol arkadaşlarıyla birlikte döner: sadık koruyucuları haline gelen aslanlar, sevgilisi Esmahan ve yol boyunca kurduğu ahlaki ve ekolojik ittifakları temsil eden bir dizi başka kişi. Yolculuğu onun ilişkiyel ağını genişletir. Bir zamanlar aile ve saray sınırları içinde hareket ederken, şimdi vahşi doğanın şekillendirdiği, hayvanlara bağlanmış ve ruhsal olarak yeniden yönlendirilmiş bir figür olarak gelir.

Abdullah'ın yeniden entegrasyonunun kamusal niteliği de önemlidir. Yaptıkları, babası ve toplumu tarafından kabul görür. Esmahan'la 'kırk gün kırk gece' süren bir düğünle mühürlenmiş birlikteliği, onun dönüşümünü ritüelleştirir ve kişisel gelişiminin toplumsal bilgi haline gelmesini sağlar. Sözlü toplumlarda bireysel hikâyeler ancak kolektif hafızaya kazanarak anlam kazanır. Hem yoksullara hem de zenginlere açık olan düğün söleni, sosyal ve ekolojik uyumun sembolik olarak yeniden dengelenmesi haline gelir.

Aslanların devam eden varlığı da aynı derecede önemlidir. Birçok kahramanlık anlatısında, hayvan yoldaşlar sembolik görevleri tamamlandığında ortadan kaybolurlar. Ancak bu hikâyede aslanlar kalıcıdır. Bu kalıcılık, vahşi doğada kurulan ilişkilerin geçici değil, temel olduğunu gösterir. Abdullah'ın aslanlarla olan bağı, onun gücünün kılıç oyunlarında değil, sadakat, empati ve vahşi doğaya saygıda yattığının canlı bir hatırlatıcısıdır. Aslanların toplumsal olaylara dâhil edilmesi ve saraydaki görünürlükleri, toplumsal düzenin insan olmayana da içerecek şekilde yeniden yapılandırıldığını teyit eder.

Abdullah'ın dönüşüne müzik, şiir ve hikâye anlatıcılığı aracılık eder. Yolculuğunu şiirle anlatır, böylece son bir ritüel eylemde bulunur: dönüşümün anlatımı. Bu hikâyeye anlatımı, sözlü sürekliliği yeniden tesis ederek tevazu, sevgi ve ahlaki kararlılık değerlerini yeniden teyit eder. Ekofolklorik analizde, hikâyeye anlatıcılığının kendisi ekolojiktir; hafızayı, toprağı ve ilişkileri onurlandıran bir kültürel yeniden üretim biçimidir. Abdullah Han hikâyesi aracılığıyla yalnızca olayları anlatmakla kalmaz; deneyimini kolektif bir rehber olarak sunar.

Yeniden entegrasyon aynı zamanda sosyal müzakereyi de içerir. Haramîbaşı gibi figürler, yeni bir ilişkiyel düzene dâhil edilir. Düğündeki varlıkları ve akrabalık ağlarına dâhil edilmeleri, bir zamanlar kahramanın hedeflerine karşı olanların bile ortak ritüel ve ahlaki ittifak yoluyla dönüştürülebileceğini göstermektedir. Ekofolklor genellikle restorasyonu kapsayıcı olarak çerçeveler ve cezalandırma yerine onarımı vurgular.

Abdullah, vahşi doğada seyahat etmiş, ölüm ve ihanetle yüzleşmiş ve varlıkları birbirine bağlayan sorumluluklar hakkında daha derin bir kavrayışla geri dönmüştür. Eve dönüşü, sadece babasıyla değil, toprakla, toplumla ve ahlaki kozmosla da bir uzlaşma jestidir.

"Abdullah Han Hikâyesi", kahramanlığın güç elde etmek değil, doğru ilişkiyi geliştirmek olduğunu gösterir. Geri dönüş, vahşi doğanın silinmesi değil, onun bilgeliğinin insan dünyasıyla bütünleştirilmesidir. Ekofolklorik bütünleşme; yaşamın canlı dünyayla denge içinde, ayrılma, öğrenme ve yeniden bağlanma döngüleri içinde yaşanması gerektiğinin ritüel bir onaylamasıdır.

Sonuç

Abdullah Han Hikâyesi'ne ekofolklorun merceğinden bakıldığında, doğa, ruh ve insan ahlakının ayrılmaz bir şekilde iç içe geçtiği kültürel bir dünya görüşünü sembolik olarak yansıttığını görebiliriz. Hikâyedeki arketipler; sınanmak, yeniden biçimlenmek ve yaşamın düzenine yeniden uyum sağlamak için ormanlarda ve dağlarda seyahat ederler. Abdullah'ın

gelişimi de bu çizgiyi takip eder. Kentsel bir yapı içinde güvende olan ayrıcalıklı bir genç, kısa süre sonra kendini alçakgönüllülük, dikkat ve ilişkisel zeka gerektiren vahşi doğada bulur. Uyum sağlama, dinleme ve hayvanlarla ve ruhani varlıklarla akrabalık kurma yeteneği, hayatta kalmasını ve büyümesini sağlar.

Hikâyenin yapısı, ekolojik döngüleri yansıtmaktadır. Hikâyede geçirilen her aşama, bir mevsime karşılık gelir. İlkbaharın gençlik çiçekleri, yazın sınavları, sonbaharın bilgelik hasadı ve kışın eve dönüşüyle biten hikâye, anlatıyı daha akıcı kılmaktadır. Bu ritmik zamansallık, anlatıyı değişimin gerekli, ölümün öğretici ve dönüşün kutsal olduğu çevresel bir dünya görüşü içine yerleştirir. Bu süreçte Abdullah'ın başarısında hayvanlar, pirlar, yaşlıların bilgeliği ve aşka olan bağlılığı önemli bir etkidir. Anlatının içeriğinde yer alan hac, bade içme, hikâye anlatımı, düğün şölenleri gibi ritüeller, kültürel hafızayı yeniden teyit etme işlevi görür.

İklim krizi, kitlesel yok oluş ve ekolojik yabancılaşmanın damgasını vurduğu bir çağda, “Abdullah Han Hikâyesi” gibi hikâyeler acil bir öneme sahiptir. Abdullah Han'ı ekofolklorik bir arketip olarak okumak, modernitenin unuttuğu şeyi geri kazanmaktır. O halde “Abdullah Han Hikâyesi”, sadece Anadolu sözlü kültürünün bir yansıması değil, nesiller boyunca aktarılan ekolojik bilgeliğin bir ifadesidir.

Kaynaklar | References

- Bahadır, S., & Meydan, C. (2024). *Âşık Efkârî'den halk hikâyeleri*. Sonçağ Yayınları.
- Bahadır, S. (2017). Köroğlu'nun Artvin iline bağlı Şavşat rivayeti ve Ardanuç yansımaları. *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, (11), 168-181.
- Bahadır, S. (2023). *Âşık Mâhirî ile Mâhitâbân (Metin-İnceleme)*. Sonçağ Yayınları.
- Bahadır, Y. (2019). Türk dünyası masallarında iyi huylu devler ve fonksiyonları. *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*, (4), 121-134.
- Boratav, P. N. (1988). *Halk hikâyeleri ve hikâyeciliği*. Adam Yayınları.
- Campbell, J. (1999). *Kahramanın sonsuz yolculuğu*. Kabalıcı Yayınevi.
- Çakır, E. (2019). Halk bilimine çevre korumacı bir yaklaşım önerisi: "ekofolklor". A. Çelik ve vd. (Ed.), *Ekoeleştirici Folklor ve Edebiyat İncelemeleri* içinde (s. 107-152). Kömen Yayınları.
- Ergin, M. (1994). *Dede Korkut kitabı I: Giriş-Metin-Faksimile*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Günay, U. (2005). *Türkiye'de âşık tarzı şiir geleneği ve rüya motifi*. Akçağ Yayınları.
- Kurtuluş, M. (2023). Kargasabunu'nda sözlü kültürden alınan ilhamın "ekofolklor"a dönüşümü. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö12), 177-193. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1330426>
- Özdemir, M. (2019). *Aşk ve kahramanlık konulu Türk halk hikâyelerinde düşman tipi*. Arı Sanat Yayınları.
- Özder, M. Â. (2017). *Âşık Muhibbî ve Esmahan hikâyesi* (S. Bahadır, Ed.). Artvin Yusufeli Belediyesi Yayınları.
- Sarpkaya, S. (2022). Azerbaycan Türklerinin efsanelerinde ekofolklor bakış açısıyla av, su ve ağaç. *Folklor Akademi Dergisi*, 5(1), 59-77. <https://doi.org/10.55666/folklor.1087187>
- Schimmel, A. (2000). *Sayıların gizemi* (M. Küpüşoğlu, Trans.). Kabalıcı Yayınevi.
- Yalçinkaya, A. (2024). *Ekoeleştirici örnek metin incelemesiyle Türkiye efsanelerinde doğa ve insan*. Kocaeli Üniversitesi Açık Erişim Sistemi.